

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ**

Αθήνα, 04 Μαΐου 2022

Αρ. Πρωτ.: 194

ΠΡΟΣ:

**EUROPEAN COMMISSION
DIRECTORATE GENERAL FOR
AGRICULTURE AND RURAL
DEVELOPMENT**

Director General

Mr. Wolfgang BURTSCHER

ΘΕΜΑ: Αρχική αντίδραση της Ελλάδας στα κύρια σημεία των παρατηρήσεων της ΕΕ για το Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) 2023-2027

Σχετ.: Την υπ' αριθ. 2416741/31.03.2022 επιστολή σας.

Αγαπητέ Wolfgang,

Αρχικά θα ήθελα, εκ μέρους της ελληνικής πλευράς, να ευχαριστήσω την Επιτροπή για την έγκαιρη αποστολή των παρατηρήσεων της στο Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) της Χώρας μας και να την διαβεβαιώσουμε για τη δέσμευση της Ελληνικής Κυβέρνησης να συνεχίσει τη διαβούλευση με το σύνολο των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων και των περιβαλλοντικών οργανώσεων και κατά την φάση της εφαρμογής του ΣΣ ΚΑΠ.

Επίσης, θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι θα κάνουμε κάθε δυνατή προσπάθεια να λάβουμε τα απαραίτητα μέτρα για την οριστικοποίηση και την έγκριση του ΣΣ ΚΑΠ, μέχρι το φθινόπωρο του 2022, μετά από έναν εποικοδομητικό διάλογο με τις υπηρεσίες σας, έτσι ώστε να αρχίσει η άμεση εφαρμογή του από τις αρχές του 2023.

Η επιθυμία μας για την όσο το δυνατό γρηγορότερη έγκριση του ΣΣ ΚΑΠ εδράζεται τόσο στην ανάγκη προετοιμασίας του διοικητικού μηχανισμού για την αποτελεσματική εφαρμογή του, όσο και στην απαίτηση ενημέρωσης των αγροτών και των λοιπών δικαιούχων / ωφελούμενων του ΣΣ ΚΑΠ για τις οριστικοποιημένες πλέον παρεμβάσεις και προβλέψεις του ΣΣ ΚΑΠ.

Ειδικότερα, αναφερόμενος στις παρατηρήσεις της Επιτροπής από 2-29 (KEY ISSUES) σημειώνουμε τα ακόλουθα:

2. The Commission recognises the efforts of Greece in preparing an approach attempting to consolidate and provide a consistent strategy across Direct Payments, Sectoral Programmes

and Rural Development interventions and notes in this context the decision to transfer 8% of the first pillar allocation to the second pillar.

Η Ελληνική κυβέρνηση αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα προώθησης παρεμβάσεων για την άρση των διαρθρωτικών προβλημάτων της Ελληνικής Γεωργίας και των αγροτικών περιοχών προτείνει την αύξηση του ποσοστού των πόρων που θα μεταφερθούν από τον Πρώτο στο Δεύτερο Πυλώνα στο 10% (από το 5% της προγραμματικής περιόδου 2014-2020), τα οικονομικά έτη 2023, 2024, 2025 και 2026. Στο σύνολο της περιόδου 2023-2027 οι μεταφερόμενοι πόροι από τον Πρώτο στο Δεύτερο Πυλώνα ανέρχεται στο 8% των πόρων του Πρώτου Πυλώνα, όπως αναλύεται στον επόμενο πίνακα.

Financial year	2022	2023	2024	2025	2026	2027	TOTAL
Initial direct payments allocations excluding cotton (initial annex IX)		1.891.660.043,00	1.891.660.043,00	1.891.660.043,00	1.891.660.043,00	1.891.660.043,00	9.458.300.216,00
Transfer to EAFRD total amount (flexibility+reduction) Resulting amount	94.537.000,00	189.166.004,00	189.166.004,00	189.166.004,00	189.166.004,00		756.664.016,00
Rate of transfer to EAFRD		10,00%	10,00%	10,00%	10,00%		8,00%
Transferred from direct payments (flexibility+reduction estimate) to EAFRD		94.537.000,00	189.166.004,00	189.166.004,00	189.166.004,00	189.166.004,00	851.201.016,00

3. Notwithstanding, further efforts are needed to reinforce the intervention logic, especially since observations and conclusions of the SWOT analysis and needs assessment are not fully integrated in the Plan's intervention logic. The Commission observes that several key elements such as inconsistencies in the intervention logic, incomplete targets and financial plan, insufficient information as regards the environmental-climate ambition, missing essential annexes and non-respect of some of ring-fencing elements.

- Κατά την 1^η υποβολή του Στρατηγικού Σχεδίου ΚΑΠ μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας SFC2021 παρουσιάστηκαν ορισμένα προβλήματα με αποτέλεσμα κρίσιμες πληροφορίες να μην περαστούν, οδηγώντας στο εύλογο σχόλιο για συμπληρώσεις στη λογική της παρέμβασης.
- Κρίσιμα Παραρτήματα όπως η EXANTE EVALUATION και η ΣΜΠΕΕ ολοκληρώθηκαν μετά την 1^η υποβολή του ΣΣ ΚΑΠ και για το λόγο αυτό όντως δεν υπήρχαν. Έχουν ήδη αποσταλεί άτυπα στις υπηρεσίες της Επιτροπής και θα υποβληθούν επίσημα κατά την επανυποβολή του ΣΣ ΚΑΠ.
- Αναφορικά με την αυξημένη περιβαλλοντική φιλοδοξία, με τη βοήθεια των αρμόδιων υπηρεσιών της ΕΕ, θα γίνει προσπάθεια απόκτησης μιας σαφέστερης εικόνας και προσδιορισμού αναλυτικότερα των τομέων/πεδίων που θα έπρεπε να αυξηθεί η περιβαλλοντική στοχοθέτηση του ελληνικού ΣΣ ΚΑΠ. Θεωρούμε ότι θα πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπόψη η υφιστάμενη κατάσταση του κάθε Κράτους Μέλους (ΚΜ) και οι τιμές των δεικτών πλαισίου. Οι επιδόσεις της Ελλάδας σε συγκεκριμένους τομείς, όπως για παράδειγμα στην εκπομπή των αερίων του θερμοκηπίου από τη Γεωργία είναι κατά πολύ χαμηλότερες από τον μέσο όρο της Ε.Ε. Είναι επίσης αδύνατο να αυξηθούν υπέρμετρα και ταυτόχρονα οι πόροι που διατίθενται για την προστασία του εδάφους, τη διαχείριση των υδάτων, την προστασία του αγροτικού τοπίου, την μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου, την έκλυση αμμωνίας, τον περιορισμό της χρήσης φυτοφαρμάκων, την προώθηση της ευζωίας των ζώων, την μείωση της χρήσης των αντιβιοτικών, την προστασία της άγριας πανίδας και χλωρίδας, την προσέγγιση Leader, δεδομένου ότι οι πόροι αλλά και οι ανάγκες για την προγραμματική περίοδο 2023-2027 είναι συγκεκριμένες. Επιπλέον αυτών θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι νέες συνθήκες που διαμορφώνονται μετά τον πόλεμο της Ουκρανίας σε σχέση με την ανάγκη στήριξης στρατηγικής σημασίας γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων που διασφαλίζουν την επισιτιστική επάρκεια και ασφάλεια της χώρας"
- Έχει ήδη πραγματοποιηθεί μια τεχνική συνάντηση των Υπηρεσιών του Υπουργείου με την Επιτροπή για την τήρηση των ελάχιστων ορίων (ringfencing) που τηρείτο μεν

συνολικά αλλά όχι κατ' έτος. Γίνεται επανέλεγχος του χρηματοδοτικού πίνακα, και του πλάνου δεικτών, ώστε να γίνουν οι σχετικές διορθώσεις.

4. *The Commission recalls the importance of the targets set for result indicators as a key tool to assess the ambition of the Plan and monitor its progress. The Commission requests Greece to revise the proposed target values, by improving their accuracy and taking into account all the relevant interventions, and by defining an adequate ambition level in line with the identified needs.*

Το πλάνο δεικτών επανεξετάζεται συνολικά και λόγω της προσθήκης και νέων παρεμβάσεων αλλά και προσθήκης νέων δεικτών αποτελεσμάτων σε υφιστάμενες παρεμβάσεις.

5. *On the basis of the information provided in the Plan, the Commission considers that it contributes only partially to the general objective of fostering a smart, competitive, resilient and diversified agricultural sector that ensures long-term food security.*

Θα παρακαλούσαμε την Επιτροπή να καταστήσει πιο σαφές που εντοπίζεται η έλλειψη παροχής επαρκών πληροφοριών, με αποτέλεσμα τη μερική κάλυψη του πρώτου γενικού στόχου της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

6. *The Commission considers that the level of ambition as regards the redistribution from larger to small and medium-sized farms of Direct Payments should be further increased. Greece is therefore invited to reassess its redistribution strategy and to complement the explanations provided so far, in particular by a quantitative analysis showing the combined effects of all proposed income support tools on redistribution. This will allow to fully assess whether the aim of redistribution from larger to small and medium-sized farms and better targeting of Direct Payments is addressed sufficiently.*

Θα παρακαλούσαμε την Επιτροπή να διευκρινίσει τι εννοεί λέγοντας «...επίπεδο φιλοδοξίας σχετικά με την αναδιανομή» (*level of ambition regarding redistribution*). Θεωρούμε ότι έχει δικαιολογηθεί με επάρκεια η επιλογή των ορίων των μικρών και μεσαίων εκμεταλλεύσεων αξιοποιώντας, τόσο τα δεδομένα του ΟΣΔΕ όσο και εκείνα της βάσης FADN. Αναλυτική τεκμηρίωση θα δοθεί σε παρεμφερή παρατήρηση κατά την επίσημη διαπραγμάτευση με τις υπηρεσίες σας.

Πιστεύουμε ότι δεν μπορεί να εκτιμηθεί με ακρίβεια ο αναδιανεμητικός ρόλος του συνόλου των άμεσων ενισχύσεων αφού τόσο το μέτρο των συνδεδεμένων ενισχύσεων (CIS) όσο και τα μέτρα της εισοδηματικής στήριξης των γεωργών νεαρής ηλικίας (CISYF) και των οικολογικών σχημάτων (eco-schemes) είναι προαιρετικά και συνεπώς δεν γνωρίζουμε από ποιες συγκεκριμένες εκμεταλλεύσεις θα ενεργοποιηθούν.

Παρόλα αυτά, για την πληρέστερη εκτίμηση του αναδιανεμητικού χαρακτήρα όλων των εισοδηματικών ενισχύσεων σκοπεύουμε να κάνουμε το εξής:

Με βάση τη στοιχεία του ΟΣΔΕ για το 2019, να υπολογίσουμε, τόσο για το 2023, όσο και για το 2027, την τιμή του συντελεστή Gini, χρησιμοποιώντας:

- τη βασική ενίσχυση και την πορεία της εσωτερικής σύγκλισης
- τη βασική ενίσχυση, την πορεία της εσωτερικής σύγκλισης, καθώς και την αναδιανεμητική ενίσχυση που αναμένεται να εισπράξουν οι εκμεταλλεύσεις που την δικαιούνται με το νέο καθεστώς.

Έτσι, θα μπορέσουμε να εκτιμήσουμε την αναμενόμενη συμβολή της αναδιανεμητικής ενίσχυσης στην αύξηση ή μείωση της ανισοκατανομής των ενισχύσεων.

7. *Regarding competitiveness, the intervention logic is comprehensive except for interventions under Article 47(1)(a) of Regulation (EU) 2021/2115 (CAP Strategic Plan Regulation – SPR) where it is not consistent with the description of the sectoral intervention. In addition, Greece insufficiently described the intervention logic to improve farmers' position and it is not clear what its intentions are in the wine sector.*

Η καθυστέρηση της έκδοσης του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2022/126 της Επιτροπής, της 7ης Δεκεμβρίου 2021 δημιούργησε σημαντικά προβλήματα στην εξειδίκευση του άρθρου 47(1)(α) του κανονισμού 2021/2115 (CAP Strategic Plan Regulation – SPR) στο τομεακό πρόγραμμα των οπωροκηπευτικών και ελαιίας - ελαιολάδου, θα γίνουν οι σχετικές διορθώσεις αλλά θα παρακαλούσαμε για την παροχή πρόσθετων πληροφοριών/διευκρινίσεων. Η πρόθεση της χώρας για τον αμπελοοινικό τομέα θεωρούμε ότι είναι σαφής. Παρόλα αυτά είμαστε στην διάθεση της Επιτροπής για την παροχή πρόσθετων πληροφοριών στο πλαίσιο τεχνικής συνάντησης με τις αρμόδιες υπηρεσίες.

8. Greece is invited to review and reconsider its overall approach to Coupled Income Support (CIS) in view of the weaknesses identified in the SWOT including in terms of the coverage and grouping of interventions across different sectors and products.

Αναγνωρίζουμε την ορθότητα του σχολίου και η Ελλάδα θα αναθεωρήσει την προσέγγιση όσον αφορά στο μέτρο των συνδεδεμένων ενισχύσεων, τόσο σε επίπεδο προϊόντων-κλάδων, όσο και στο ύψος της ενίσχυσης. Το αναθεωρημένο μέτρο θα είναι σε απόλυτη σύμπτωση με τις αδυναμίες που διαπιστώθηκαν στη ανάλυση SWOT, λαμβάνοντας υπόψη την συμπληρωματικότητα με άλλα μέτρα πολιτικής για τα συγκριμένα προϊόντα-κλάδους, ενώ θα ληφθούν υπόψη και οι νέες συνθήκες που διαμορφώνονται μετά τον πόλεμο της Ουκρανίας σε σχέση με την ανάγκη στήριξης στρατηγικής σημασίας γεωργικών τομέων και ιδίως της κτηνοτροφίας.

9. Greece is invited to better explain how needs in relation to agricultural production and income risks will be addressed. In the light of the Russian war in Ukraine, the increasing market exposure of the agricultural sector and the challenges of climate change, the Commission asks Greece to use the CAP to expand and strengthen its national risk management system and to consider interventions reducing dependence on fossil fuels and other externally sourced inputs to preserve the long-term production capacity and economic viability of farms. In this context, the Commission welcomes the efforts to address the import dependency in some sectors, such as protein crops.

Οι αλληπάλληλες κρίσεις, κλιματικές, επιδημιολογικές, οικονομικές, επισιτιστικές, κλπ., καθώς και οι πρόσφατες συνέπειες του πολέμου στην Ουκρανία επιβάλλουν την αξιοποίηση της παρέμβασης που αφορά στα Εργαλεία Διαχείρισης Κινδύνου, η ενεργοποίηση της οποίας αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα της Κυβέρνησης. Στην κατεύθυνση αυτή προωθούνται οι σχετικές μεταρρυθμίσεις στο θεσμικό και οργανωσιακό πλαίσιο του ΕΛΓΑ προκειμένου να ενισχυθεί ο ρόλος του στη θωράκιση των παραγωγών απέναντι στους πολλαπλούς κινδύνους που απειλούν την παραγωγή και το εισόδημά τους, καθιστώντας έτσι τη Γεωργία της Χώρας πιο ανθεκτική στις κρίσεις.

10. The Commission considers that the proposed Plan shows limited potential to contribute effectively to this general objective, although there is a noteworthy effort of setting up eco-schemes.

Πιστεύουμε ότι με τις προσπάθειες που θα γίνουν με στόχο να:

- βελτιωθούν τα σημεία της ενισχυμένης αιρεσιμότητας, ενσωματώνοντας σημαντικό μέρος των συστάσεων της Επιτροπής,
- εμπλουτιστούν και διευρυνθούν οι παρεμβάσεις και ειδικότερα των άρθρων 70 και 73 του Κανονισμού,
- βελτιωθούν οι παρεμβάσεις του άρθρου 31 και
- συναρθρωθούν καλύτερα τα κύρια συστατικά στοιχεία της πράσινης αρχιτεκτονικής του Στρατηγικού Σχεδίου,

θα επιτευχθεί ο γενικός στόχος της στήριξης και ενίσχυσης της προστασίας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας, και της δράσης για το κλίμα και η σχετική συμβολή στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων της

Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των δεσμεύσεων της στο πλαίσιο της Πράσινης Συμφωνίας.

Η συμβολή του ΣΣ στην επίτευξη του δεύτερου στόχου της ΚΑΠ επανεξετάζεται. Άμεσα θα υποβληθούν νέες παρεμβάσεις που σχετίζονται με την προστασία του εδάφους μέσω του εμπλουτισμού σε οργανική ύλη, αλλά και την προστασία της άγριας πανίδας (αρκούδα, τσακάλι, λύκος), μέσω της ενεργοποίησης σχετικής παρέμβασης στο πλαίσιο των μη παραγωγικών επενδύσεων της αγροτικής ανάπτυξης.

11. As detailed in the subsequent sections, the Commission considers the Plan is not sufficient regarding its capacity to deliver an enhanced level of environmental and climate ambition, as required by Article 105 of the SPR. Taking account of the changes requested in this letter, Greece is requested to better demonstrate the increased ambition of the planned green architecture as regards environmental and climate related objectives using qualitative and quantitative elements such as financial allocation and indicators.

Θα καταβληθούν προσπάθειες να ενσωματωθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι συστάσεις που περιέχονται στην επιστολή παρατηρήσεων.

Οι προσπάθειες θα κατευθύνονται και στα τρία επίπεδα της πράσινης αρχιτεκτονικής του Στρατηγικού Σχεδίου ήτοι:

- στην ενισχυμένη αιρεσιμότητα
- στις παρεμβάσεις του άρθρου 31 του Κανονισμού (Προγράμματα για το κλίμα, το περιβάλλον και την καλή διαβίωση των ζώων)
- νέες παρεμβάσεις ειδικά του άρθρου 70 (Περιβαλλοντικές, κλιματικές και άλλες δεσμεύσεις διαχείρισης) αλλά και
- επενδύσεις του σημείου c(i) του άρθρου 73 (μη παραγωγικές επενδύσεις συνδεδεμένες με τους ειδικούς στόχους d, e, f του άρθρου 6 του Κανονισμού).

Τέλος, θα επιδιωχθεί η καλύτερη συνάρθρωση των επιμέρους στοιχείων της πράσινης αρχιτεκτονικής.

Αναγνωρίζεται η ανάγκη του επαναπροσδιορισμού του περιεχομένου του κεφαλαίου της πράσινης αρχιτεκτονικής και περιβαλλοντικής φιλοδοξίας. Όπως προαναφέρθηκε εμπλουτίζεται ο αριθμός των αγροπεριβαλλοντικών παρεμβάσεων και τέλος επανελέγχεται το σύνολο των τιμών των δεικτών αποτελεσμάτων καθώς επίσης και των τιμών μονάδας.

12. *The Commission has identified incoherencies and insufficiencies of the Plan's contribution to the objectives and targets of the EU environmental and climate legislation mentioned in Annex XIII to the SPR.*

Θα παρακαλούσαμε θερμά την Επιτροπή να καταστήσει περισσότερο σαφή την παρατήρηση. Σε κάθε περίπτωση θα καταβληθούν πρόσθετες προσπάθειες για την καλύτερη ενσωμάτωση των σκοπών και των στόχων της περιβαλλοντικής και κλιματικής νομοθεσίας λαμβάνοντας υπόψη την ανάλυση SWOT αλλά και την αξιολόγηση των αναγκών που την ακολούθησε καθώς και τα συμπεράσματα της διαβούλευσης.

13. *Furthermore, the Commission has doubts on the effective contribution of the Plan to the reduction of nutrient losses, water use efficiency, enhancing organic farming and biodiversity. The Commission notes in particular the lack of sufficient ambition regarding greenhouse gas emissions, carbon sequestration, and climate change adaptation (besides others with regard to forest fires prevention, enhancing water retention of the landscape, floods, drought and erosion prevention) as compared to the baseline situation, the needs identified, which thus require the modification of the Plan.*

Οι αμφιβολίες και αντιρρήσεις της Επιτροπής είναι εν μέρει βάσιμες και δικαιολογημένες. Θεωρούμε ότι οφείλονται σε αδυναμίες που παρουσιάζονται στην περιγραφή και την ανάλυση τόσο των όρων της ενισχυμένης αιρεσιμότητας όσο και των προτεινόμενων παρεμβάσεων. Είμαστε πεπεισμένοι ότι με τις διευκρινήσεις που θα παράσχουμε, τις βελτιώσεις, την πρόσθεση νέων και τη διαφοροποίηση ήδη προτεινόμενων παρεμβάσεων, σύμφωνα και με τις συστάσεις της Επιτροπής αλλά και τη βελτιωμένη συνάρθρωση των

στοιχείων της πράσινης αρχιτεκτονικής, η Επιτροπή θα αποκτήσει πιο σαφή εικόνα της φιλοδοξίας του Στρατηγικού Σχεδίου.

Συγκεκριμένα, θεωρούμε ότι τα ζητήματα της απώλειας θρεπτικών, αποτελεσματικής χρήσης ύδατος και ενίσχυσης της βιολογικής γεωργίας χρειάζονται διαυγέστερη περιγραφή και ανάλυση, ενώ οι νέες παρεμβάσεις που εισάγονται υπό τα άρθρα 31, 70 και 73 θα βελτιώσουν σημαντικά το Στρατηγικό Σχέδιο, ειδικά ως προς την προστασία της βιοποικιλότητας και την αύξηση της δέσμευσης άνθρακα στη γεωργία. Τέλος, μια καλύτερη περιγραφή και λεπτομερείς αναφορές σε υπάρχοντα ή επικείμενα μέτρα πολιτικής και ισχύοντα νομοθετικά μέτρα, θα απαντήσουν πειστικά στα σχόλια για τις δασικές πυρκαγιές και τα επακόλουθά τους αλλά και τα μέτρα προστασίας έναντι αυτών.

Τέλος, η σημαντική αύξηση των πόρων που διατίθεται για την αύξηση των εκτάσεων που ασκείται η βιολογική γεωργία, η προώθηση της γεωργίας ακριβείας με σαφή περιβαλλοντική στόχευση μέσω των οικολογικών σχημάτων, η χρηματοδότηση μέσω του Στρατηγικού Σχεδίου αλλά και του Ταμείου Ανάκαμψης παρεμβάσεων για την αποθήκευση υδάτων και τον εκσυγχρονισμό των αρδευτικών δικτύων, την προώθηση δράσεων δασοοικονομικού χαρακτήρα για την πρόληψη των πυρκαγιών, θεωρούμε ότι υπερκαλύπτει τις προσδιορισθείσες στο Στρατηγικό Σχέδιο ανάγκες. Η αντιμετώπιση των πλημμυρών δεν αποτέλεσε ποτέ στην Ελλάδα πεδίο παρέμβασης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής αφού οι σχετικές δράσεις καλύπτονται από το ΕΤΠΑ (θα περιγραφεί αναλυτικότερα η σχετική συμπληρωματικότητα με δράσεις του ΕΤΠΑ).

14. Greece is strongly encouraged to take into account the national targets that will be laid down in the revised Regulation (EU) 2018/842 (the Effort Sharing Regulation) and Regulation (EU) 2018/841 (the Regulation for the Land Use, Land Use Change and Forestry (LULUCF)) (revisions which are currently discussed by the EU co-legislators) in view of the legal requirement in Article 120 of the SPR to review the Plan after their application.

Η Ελλάδα δηλώνει την προθυμία της να αναθεωρήσει το Στρατηγικό Σχέδιο μετά την θέση σε ισχύ της αναθεώρησης του κανονισμού 2018/841.

15. Greece is requested to take better account of the Prioritised Action Framework (PAF) and further align the proposed interventions with it.

Το Πλαίσιο Δράσεων προτεραιότητας (Prioritised Action Framework (PAF)) έχει αναλυθεί και συμπεριληφθεί τόσο στη SWOT ανάλυση, την ιεράρχηση των αναγκών αλλά και στο σχεδιασμό των παρεμβάσεων. Ένα σημαντικό μέρος των παρεμβάσεων που προτείνονται στο ανωτέρω πλαίσιο έχουν ενσωματωθεί, ειδικά το μέρος που αφορά στα αγροδασικά συστήματα και στην προστασία της άγριας ζωής στα αγροοικοσυστήματα. Πέραν αυτών, με στόχο την ενδυνάμωση της φιλοδοξίας του ΣΣ ΚΑΠ προς αυτήν την κατεύθυνση εισάγονται δύο νέες παρεμβάσεις των άρθρων 70 και 73 για την προστασία ειδών και οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, όπως επίσης και μία παρέμβαση, που αφορά σε μη παραγωγικές επενδύσεις του άρθρου 73 για την ανάπτυξη της αγροδασοκομίας.

16. Furthermore, the Commission calls on Greece to reinforce the interventions related to integrated sustainable nutrient management to reduce losses into the environment (nitrates, ammonia) and increase the efficiency of its use, and to promote circular approaches to nutrient use, including organic fertilising.

Το ζήτημα της διαχείρισης των θρεπτικών αντιμετωπίζεται ολοκληρωμένα μέσω της εφαρμογής ενός καινοτόμου προγράμματος για το κλίμα, το περιβάλλον και την καλή διαβίωση των ζώων (eco - scheme) του άρθρου 31. Το πρόγραμμα αυτό προσφέρει στους παραγωγούς μια πλειάδα επιλογών, τόσο για τις ετήσιες όσο και για τις μόνιμες καλλιέργειες. Αυτό συνοδεύεται από ένα αυστηρό σύστημα παρακολούθησης τόσο της ορθής εφαρμογής, όσο και της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων πρακτικών. Πέραν αυτού, εισάγεται νέα παρέμβαση του άρθρου 70, στη λογική της κυκλικής οικονομίας, που θα ενισχύει την εφαρμογή οργανικών λιπασμάτων. Εξετάζεται η προσθήκη eco - scheme για εφαρμογή compost σε πολύ φτωχά εδάφη που έχουν εγκαταλειφθεί. Βαρύτητα αποδίδεται στο πλαίσιο των δράσεων για την προώθηση της βιοοικονομίας μέσω

της προσέγγισης LEADER για την εκτός γεωργικών εκμεταλλεύσεων αξιοποίηση των παραπροϊόντων πρωτογενούς παραγωγής και μεταποίησης για την παρασκευή compost.

17. The Commission also strongly encourages Greece to fully benefit from possibilities of interventions under the SPR to increase sustainable domestic generation and use of renewable energy, as well as to take further steps to reduce energy consumption, including biogas in addition to solar and wind thereby strengthening what has already been programmed in the National Energy and Climate Plan.

Η χωροθέτηση νέων φωτοβολταϊκών μονάδων και ανεμογεννητριών σε γεωργική γη υπόκειται σε περιορισμούς, ενώ σε διαδικασία αναθεώρησης βρίσκεται ο Εθνικός χωροταξικός σχεδιασμός για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Για την προώθηση των ΑΠΕ υπάρχει διακριτή παρέμβαση στο πλαίσιο του άρθρου 73 με αυξημένο ποσοστό συγχρηματοδότησης. Αποτελεί εθνική προτεραιότητα η προώθηση μονάδων παραγωγής βιοαερίου σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

18. The Plan should be reinforced as regards the interventions dedicated to the conservation of habitats and species of EU importance and addressing soil needs (including desertification and erosion).

Με στόχο την αυξημένη φιλοδοξία του ΣΣ προς τις δύο συγκεκριμένες κατευθύνσεις, εισάγονται νέες παρεμβάσεις.

Όσον αφορά στη διατήρηση οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος: εισάγονται δύο διακριτές παρεμβάσεις των άρθρων 70 και 73 για μέτρα προστασίας ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος σε αγροοικοσυστήματα.

Πέραν των παρεμβάσεων του άρθρου 31 που αφορούν στην προστασία των βοσκοτόπων από την υπερβόσκηση και την ενίσχυση της καλλιέργειας σε περιοχές με αναβαθμίδες που ήδη υπάρχουν, προστίθεται μία παρέμβαση του άρθρου 70 που επικεντρώνεται στη βελτίωση της ποιότητας του εδάφους δια της χρήσης υπολειμμάτων καλλιεργειών αλλά και μη παραγωγικές επενδύσεις του άρθρου 73 για την προστασία από τη διάβρωση με την κατασκευή ή και ανακατασκευή αναβαθμίδων.

19. Considering the identified pressures on water resources, Greece should give a higher priority to tackling abstraction pressures and protecting water resources from agricultural pressures by reinforcing the Plan's interventions.

Αναμφίβολα η εξοικονόμηση και ορθολογική χρήση του νερού αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της Ελληνικής Γεωργίας.

Γι' αυτό το λόγο αντιμετωπίζεται σε όλα τα επίπεδα της πράσινης αρχιτεκτονικής του ΣΣ. Στο επίπεδο της ενισχυμένης αιρεσιμότητας με την αποφυγή αύξησης της αρδευόμενης έκτασης. Με τα προγράμματα του άρθρου 31, μέσω της αντικατάστασης των υπαρχουσών καλλιεργειών με άλλες, είτε λιγότερο απαιτητικές σε νερό, είτε ξηρικές αλλά και μέσω της ορθολογικής διαχείρισης του νερού δια της εφαρμογής μεθόδων γεωργίας ακριβείας και παρακολούθησης αναμένεται σημαντική μείωση των πιέσεων.

Οι παρεμβάσεις του Στρατηγικού Σχεδίου σχετίζονται επίσης με την προώθηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων για την εξοικονόμηση νερού. Θεωρούμε ότι η διάθεση των χρηματοδοτικών πόρων είναι ικανοποιητική εάν συνυπολογισθούν και οι παρεμβάσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, μέσω του οποίου χρηματοδοτείται η κατασκευή νέων ταμιευτήρων αλλά και μικτών έργων αντιμετώπισης πλημμυρών συνδυαστικά με την αξιοποίηση των υδάτων για αρδευτικούς σκοπούς. Η ενότητα του Στρατηγικού Σχεδίου στην οποία περιγράφεται η συμπληρωματικότητα του με τα λοιπά χρηματοδοτικά μέσα της Ε.Ε όπως οι πόροι των ΕΔΕΤ αλλά και του Ταμείου Ανάκαμψης θα εμπλουτισθεί και θα διαρθρωθεί εκ νέου.

20. Greece should provide support for more forest-related measures, sustainable forest management and forest monitoring investments enhancing their resilience against nature- and climate - related risks such as wildfires, drought, floods, soil erosion, pest diseases and protecting, preserving and enhancing their ecosystem services, functions and biodiversity. In

light of climate change and biodiversity loss identified in Greece, there is an urgent need for interventions strengthening the resilience of forests. In addition, forests and the forest-based sector provide multiple socio-economic functions and benefits, including additional jobs and growth opportunities in rural areas and recreational functions contributing to citizens' physical and mental health.

Σημαντικοί πόροι (200Μ€) του Ταμείου Ανάκαμψης διατίθενται για την χρηματοδότηση του έργου "Εθνικό Σχέδιο Δάσωσης". Τα ελληνικά δάση έχουν σχεδόν αποκλειστικά περιβαλλοντική σημασία και όχι οικονομική, ούτε θεωρείται εφικτό να αποτελέσουν βασική πηγή εισοδήματος και θέσεων εργασίας στις αγροτικές περιοχές. Στην Ελλάδα το ποσοστό των απασχολούμενων στην δασοκομία ανέρχεται στο 0,05% του συνόλου των απασχολούμενων. Η αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών δεν αποτέλεσε ποτέ πεδίο παρέμβασης της ΚΓΠ στη χώρα. Για την επίλυση του φλέγοντος προβλήματος των δασικών πυρκαγιών αναμένεται να διατεθούν περίπου 300Μ€ μέσω του προγράμματος Πολιτικής Προστασίας 2021-2027.

21. The Commission requests Greece to clarify or amend certain Good agricultural and environmental condition (GAEC) so they fully comply with the regulatory framework (see more explanation in the detailed observations).

Έχει ήδη ξεκινήσει η διαδικασία για την καλύτερη δυνατή ενσωμάτωση των υποδείξεων της Επιτροπής, λαμβάνοντας υπόψη την ανάλυση SWOT και την ιεράρχηση των αναγκών που προέκυψε από τη διαβούλευση, αλλά και την επεξεργασία αυτών από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπ.ΑΑΤ.

22. The Commission considers that the Plan contributes only partially to this general objective.

Η συμβολή του Στρατηγικού Σχεδίου στην εξυπηρέτηση του τρίτου γενικού στόχου της ΚΑΠ θεωρούμε ότι είναι σημαντική και ανάλογη των διατιθέμενων πόρων. Τονίζεται το πολύ μεγάλο ποσοστό των πόρων του Στρατηγικού Σχεδίου που διατίθεται για την δημογραφική ανανέωση (6% των πόρων του Στρατηγικού Σχεδίου), καθώς και την υπερκάλυψη του κατωτάτου κανονιστικού ορίου των πόρων του LEADER.

23. Despite the significant needs identified in the socio-economy of rural areas and as compared to urban areas, the Plan seems to rely only on LEADER/CLLD intervention to cover broader rural development needs. Greece should either consider introducing other non-LEADER interventions (such as investments diversification or basic village infrastructure) for strengthening the rural society so as to allow LEADER to be deployed according to its own principles and to optimise its added value or increasing LEADER financial allocations to a level appropriate to the broader needs, taking into account the complementarities with other Funds dedicated to rural areas.

Οι ανάγκες των αγροτικών περιοχών καλύπτονται από Εθνικούς πόρους (ειδικό Αναπτυξιακό πρόγραμμα Αντώνης Τρίτσης) μέσω του οποίου χρηματοδοτούνται οι Δήμοι για την υλοποίηση έργων βασικών υποδομών, τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ αλλά και τις σημαντικές παρεμβάσεις του Ταμείου Ανάκαμψης. Την περίοδο κατάρτισης του Στρατηγικού Σχεδίου η εξειδίκευση των δράσεων των ΠΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 ήταν σε πρώιμο στάδιο και για αυτό το σχετικό κεφάλαιο του Στρατηγικού Σχεδίου παρουσίαζε ελλείψεις. Θα υπάρξει πληρέστερη τεκμηρίωση του προγραμματισμού της χώρας για τις αγροτικές περιοχές. Θα εξετασθεί η δυνατότητα αύξησης των πόρων του LEADER, ενώ θεωρούμε ως απόλυτα δικαιολογημένη την επιλογή της χώρας να χρηματοδοτεί μέσω των Τοπικών Στρατηγικών των ομάδων τοπικής δράσης τις σχετικές παρεμβάσεις, πρακτική που εφαρμόστηκε και στο τρέχον ΠΑΑ 2014-2020.

24. The Commission is concerned about the low level of commitment in the Plan to promoting gender equality and improving the participation of women in farming, in line with the specific objective of Article 6(1)(h) of the SPR. The Commission encourages the Greek authorities to consider addressing this objective by justified and proportionate measures. Furthermore,

Greece should review its strategy for young farmers and ensure that the interventions correspond to the identified needs.

Δεν θεωρείται ότι απαιτούνται πρόσθετα μέτρα, με βάση την ποσοστιαία συμμετοχή των γυναικών στις υφιστάμενες προσκλήσεις του ΠΑΑ 2014-2020 (συμμετοχή στο Μέτρο 6.1 των νέων γεωργών και 6.3 των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στα οποία η συμμετοχή των γυναικών είναι υψηλότερη από το ποσοστό των γυναικών αρχηγών γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε επίπεδο χώρας). Η Ελλάδα είχε προβλέψει αυξημένη μοριοδότηση των γυναικών στο μέτρο 6.1 αλλά η σχετική πρόβλεψη διεγράφη μετά την σχετική παρατήρηση της Επιτροπής για την αποφυγή μεροληπτικής μεταχείρισης έναντι των ανδρών. Στο σύνολο των προκηρύξεων για τις δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο του LEADER υπάρχει αυξημένη μοριοδότηση για τις γυναίκες και τους νέους. Η θέσπιση διακριτών μέτρων αποκλειστικά για γυναίκες σε προηγούμενες προγραμματικές περιόδους δημιουργούσε αυξημένες ανάγκες σε ελέγχους λόγω καταστρατήγησης και υψηλού ποσοστού «εικονικών δικαιούχων».

25. *The transition to more resilient and sustainable agriculture and rural areas requires considerable effort into advice, training and innovation. The Commission welcomes the many good ideas and initiatives summarised in the Plan to improve the Greek Agricultural Knowledge and Innovation Systems (AKIS), and invites Greece to turn these ideas into concrete interventions in the Plan.*

Ευχαριστούμε την Επιτροπή για την αποδοχή των προτάσεων της χώρας για το AKIS. Λόγω τεχνικού προβλήματος δεν κατέστη δυνατή η απεικόνιση των παρεμβάσεων του άρθρου 78 στην SFC και για το λόγο αυτό θα υποβληθούν εκ νέου, αρχικά με άτυπη αποστολή των παρεμβάσεων στην Επιτροπή και μετά τη συζήτηση και συμφωνία με την Επιτροπή, επίσημη υποβολή της μέσω SFC2021.

26. *The Commission invites Greece to further elaborate its digitalisation strategy for agriculture and rural areas and reflect on how it will be addressed comprehensively across the Plan and in synergy with other policy instruments.*

Θα υπάρξει αναλυτική παρουσίαση της στρατηγικής για την ψηφιακή μετάβαση του αγροτικού τομέα και των αγροτικών περιοχών που υλοποιεί το Υπουργείο Ψηφιακής Μετάβασης με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης.

27. *Greece is invited to describe the coordination, synergies and complementarities with other funds, including funds regulated by the Common Provisions Regulation (CPR), the Recovery and Resilience Facility (RRF) and national funds, in addressing certain identified needs, especially those related to the development of rural areas, social inclusion and water sources. The Plan should describe the concrete contribution of each of these funds.*

Όπως προαναφέρθηκε θα υπάρξει ριζική αναμόρφωση του σχετικού κεφαλαίου ώστε να αναδειχθεί πλήρως και δομημένα η συμπληρωματικότητα του Στρατηγικού Σχεδίου με τα λοιπά Ταμεία.

28. *The Commission regrets that Greece did not make use of the possibility to provide national values for any of the Green Deal targets contained in the Farm to Fork Strategy and the Biodiversity Strategy and requests Greece to quantify ambitious national values for each of the respective EU Green Deal targets. Moreover, the Commission calls on Greece to adjust the design of its Plan and its interventions to provide a more ambitious contribution to these Green Deal targets.*

Θα εξετασθεί η δυνατότητα - αν και η ελληνική πλευρά διατηρεί σοβαρή επιφύλαξη για την νομική βάση της απαίτησης - να προστεθούν ΕΘΝΙΚΕΣ ΜΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΕΣ ποσοτικές και ποιοτικές τιμές για τους ποσοτικούς στόχους της Πράσινης Συμφωνίας.

29. *Pending further qualitative explanation and the introduction of such quantified values, the Commission has the following observations on the consistency with and contribution of the Plan to the following Green Deal targets:*

- Organic farming: The Commission welcomes the proposed increase of the area under organic farming to be supported under the CAP. However, in the light of environmental benefits of organic farming, its current share of UAA (Utilised Agricultural Area) and its potential for growth, the Commission invites Greece to increase its effort in this respect, thus further contributing to reaching the EU target;
- High-diversity landscape features: The Commission notes that the Plan has the potential to contribute to preserving high – diversity landscape features. Greece is strongly encouraged to increase the ambition of relevant interventions and dedicated financial allocation to increase further the currently low share of land under high diversity landscape features;
- Pesticides: The Commission notes a relatively low contribution to the decrease in the use and risk of pesticides (including the risk and use for more hazardous pesticides) that require enhanced action;
- Nutrient losses: The Commission is concerned about the low level of commitment in the Plan to reduce nutrient losses, and calls on Greece to reinforce relevant interventions;
- Antimicrobial use: The Commission notes that interventions aimed at reducing the use of antimicrobials are very generic in the different animal production sectors/species. Given that the antimicrobial consumption in Greece is currently higher than the EU target for 2030, the Commission encourages Greece to reinforce its Plan accordingly.
- Broadband: Since the Plan does not support broadband-related actions in rural areas, Greece is invited to explain how and through which EU or national instruments it intends to fulfil the 2025 target of 100% access to fast broadband internet in rural areas.

Η αύξηση των τιμών στόχων είναι αδύνατη χωρίς την παροχή πρόσθετης χρηματοδότησης. Θα πρέπει να είναι σαφής η βάση σύγκρισης, καθώς είναι αδύνατον οι τιμές στόχων της περιόδου 2023-2027 (πενταετής υλοποίηση) να υπερκαλύπτουν τις τιμές στόχων της περιόδου 2014-2022 (εννεαετής υλοποίηση).

Σημειώνεται η πολύ σημαντική αύξηση των εκτάσεων βιολογικής γεωργίας στη χώρα. Θα καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για μεγαλύτερη εξειδίκευση και εμπλουτισμό των παρεμβάσεων που σχετίζονται με την μείωση της χρήσης των αντιβιοτικών αν και αποτελεί κάτι νέο και η εμπειρία είναι περιορισμένη. Θα ήταν πολύ χρήσιμο αν η Επιτροπή παρουσίαζε καλές πρακτικές όπως κατ' επανάληψη έχει ζητηθεί.

Όσον αφορά στη δυνατότητα της Επιτροπής να δημοσιεύσει την παρούσα απαντητική επιστολή στον ιστότοπό της, σας ενημερώνουμε ότι συναινούμε.

Στη διάθεσή σας για τυχόν διευκρινήσεις.

**Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΓΙΝΕΤΑΣ